

ผลของการสอนแนะและการสะท้อนคิดต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล และความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาล

ทิพาพันธ์ สังฆะพงษ์ กศ.ม.*

ปราณี ทุไพบเราะะ วท.ม.*

จงกลวรรณ มุสิกทอง วท.ม.*

สมองค์ วัจศรี วท.ม.*

ทัศนีย์ โอฬารรัตน์มณี พย.บ.**

จรียา ศรีวิโรจน์ พย.บ.**

วันเพ็ญ พิษิตพรชัย Ph.D.*

รัตนภรณ์ คงคา พย.ม.*

เถลิงศรี ศรทรง ค.ม.*

สุลีพร ถนอมกลาง พย.บ.**

เบญจวรรณ พุกจรรยา พย.บ.**

เรื่องย่อ : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนแนะและการสะท้อนคิดต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล และความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลในวิชาปฏิบัติการบริหารจัดการการพยาบาลทางคลินิก

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย แห่งหนึ่ง จำนวน 16 คน คณะผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามประเมินความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอน และส่วนที่ 3 เป็น แบบบันทึกความคิด และ ความรู้สึกของนักศึกษา (clinical log) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ Independent T-test

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิดมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.29$, $SD = 0.29$) และความพึงพอใจของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$, $SD = 0.40$) ส่วนนักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนโดยรูปแบบปกติ มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.90$, $SD = 0.28$) และความพึงพอใจของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, $SD = 0.38$) เมื่อนำค่าเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่มมาเปรียบเทียบกัน ผลปรากฏว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิดมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนโดยรูปแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิดมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนโดยรูปแบบปกติอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

*คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล, **แผนกการพยาบาลอายุรศาสตร์, โรงพยาบาลศิริราช, คณะแพทย-
ศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร 10700.

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พยาบาลฝ่ายการศึกษาและฝ่ายปฏิบัติการพยาบาลสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้และมีความสามารถในทางปฏิบัติการพยาบาลที่ดีต่อไป

Abstract : Effects of Coaching and Reflective Learning on Competency and Satisfaction Towards the Teaching and Learning Process of Nursing Students
Tipapan Sangkapong, M.Ed.*, Wanpen Pichitpornchai, Ph.D.*, Pranee Tupairoh, M.S.*, Ruttanaporn Kongkar, M.N.S.*, Jongkonwan Musikthong, M.S.*, Talearnsri Sornsong, M.Ed.*, Somong Wungsri, M.S.*, Suleeporn Thanomklang, B.N.**, Tassanee Olarnrutmanee, B.N.**, Benjawan Pukcharoon, B.N.*, Jariya Srivirojn, B.N.**
*Department of Medical Nursing, Faculty of Nursing, **Division of Medical Nursing, Siriraj Hospital, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University Bangkok 10700, Thailand.
Siriraj Hosp Gaz 2003; 55: 721-731.

The aim of this quasi - experimental research was to examine the effects of coaching and reflective learning on competency and satisfaction of nursing students studying clinical nursing management practicum.

The sample was purposively selected and consisted of 16 fourth year nursing students in a major teaching hospital under the Ministry of University Affairs. Data were collected using a set of research instrument developed by the researchers. The instruments included 3 parts : 1) competency assessment questionnaire ; 2) satisfaction questionnaire ; and 3) clinical log. Data were then analyzed using mean, standard deviation, and independent t - test.

The findings revealed that the students who participated in the coaching and reflective learning activities had a high level of clinical competency and a high level of satisfaction with the teaching and learning process. Meanwhile, the students who participated in usual teaching and learning activities had a moderate level of clinical competency and a moderate level of satisfaction. When comparing the two groups, the means scores of clinical competency of the students who participated in the coaching and reflective learning activities were significantly higher than those in the usual teaching and learning activities ($P < 0.05$), whereas the mean scores of satisfaction of both groups were not statistically different ($P > 0.05$).

Based on these findings, nurse educators as well as clinical nurses might consider coaching and reflective learning activities as a strategy for fostering effective teaching and learning process as well as improving competency of the nursing students.

บทนำ

การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์มุ่งหวังที่จะเตรียมนักศึกษาให้ปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การเปลี่ยนแปลงของระบบบริการสุขภาพ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยคามมั่นใจ สามารถดำรงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพได้อย่างเต็มความสามารถ

มีการรับรู้ถึงคุณค่าในตนเองและวิชาชีพ สามารถทำงานร่วมกับทีมสุขภาพได้ มีเป้าหมายที่จะนำวิชาความรู้ไปประกอบวิชาชีพได้ตลอดไป

ในระยะเวลาที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติส่วนใหญ่ครูเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาของการจัดการเรียนการสอน โดยนักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมใน

การตัดสินใจน้อย ครูเป็นผู้มีความสามารถเหนือกว่า
นักศึกษาและชี้ให้นักศึกษาปฏิบัติตามที่ครูเห็นว่า
เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากครูเห็นว่านักศึกษายังขาดความ
สามารถในการปฏิบัติการพยาบาลท่ามกลางความเป็น
ความตายของผู้ป่วย ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกกังวล
ขาดความมั่นใจและกลัวการตัดสินใจ ไม่สามารถให้การ
พยาบาลผู้ป่วยได้อย่างเป็นอิสระ เมื่อนักศึกษาเตรียมตัว
เข้าสู่สังคมวิชาชีพในปีสุดท้ายของการศึกษา นักศึกษา
ขาดการเตรียมตัวที่จะเข้าสู่บทบาทของวิชาชีพ เนื่องจาก
นักศึกษามีบทบาทเป็นผู้รับคำสั่งและเป็นผู้ได้บังคับบัญชา
มากกว่าผู้ร่วมทีมสุขภาพ รวมทั้งต้องปฏิบัติงานใน
บรรยากาศที่เต็มไปด้วยความเคร่งเครียด ขาดการ
ยืดหยุ่น^๓ ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาถูกคาดหวังให้
สามารถวางแผนและจัดการดูแลผู้ป่วยได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดทั้งใน
บทบาทของความเป็นผู้เรียนและการปฏิบัติงานในหน้าที่
ของพยาบาล ไม่คุ้นเคยกับงานประจำที่คลินิก และรู้สึก
ว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของผู้ร่วมงาน มีความยาก
ลำบากในการปรับตัวกับบทบาทของพยาบาล ทำให้เกิด
ความวิตกกังวลเพิ่มขึ้นว่าทักษะและความรู้ของตนเอง
จะเหมาะสมกับบทบาทที่คาดหวังหรือไม่ ส่งผลให้
นักศึกษามีความเครียดในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ทำให้
เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ และขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติ
งาน ไม่สามารถปฏิบัติงานและปรับตัวกับบทบาทตาม
ที่คาดหวัง ทำให้เกิดความผิดพลาดและสิ่งที่ไม่ดี
ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบรรยากาศของ
การฝึกปฏิบัติงานในคลินิกมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่าง
อาจารย์ หัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลประจำการ กับ
นักศึกษาแล้ว จะส่งผลให้นักศึกษาเกิดความขัดแย้งใน
บทบาทเพิ่มมากขึ้น นักศึกษาเกิดความรู้สึกผิดและหมด
พลังอำนาจที่จะเรียนรู้และปฏิบัติงาน รู้สึกว่าตนเองไม่มี
คุณค่า^๔

ในการศึกษาวิชาปฏิบัติการบริหารจัดการ
การพยาบาลทางคลินิก เป็นกรณีปฏิบัติการบริหารจัดการ

การในหอผู้ป่วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษามี
ทักษะในการบริหารจัดการในหอผู้ป่วยในฐานะหัวหน้า
เวรและหัวหน้าทีมการพยาบาล วิชานี้เป็นการศึกษาใน
ปีสุดท้ายของการศึกษาที่จะเข้าสู่บทบาทของพยาบาล
วิชาชีพ

จากการศึกษาของบัตเลอร์ และคณะ^๕ เรื่อง
การเสริมสร้างอำนาจในครูจำนวน 123 คนที่จะทำหน้าที่
เป็นครูที่เลี้ยงพบว่าบทบาทของครูที่เลี้ยงมีความสัมพันธ์
กับการเพิ่มความพึงพอใจ สถานภาพและวิสัยทัศน์ การ
ตระหนักตนเอง และการเข้าสู่สังคมวิชาชีพของนักศึกษา
การที่จะช่วยเหลือให้นักศึกษาก้าวขึ้นสู่สังคมวิชาชีพ
อย่างมีคุณภาพ ผู้สอน (อาจารย์ หัวหน้าหอผู้ป่วย
พยาบาลประจำการ) ควรมีพฤติกรรมที่มีผลต่อการ
เรียนรู้โดยตรง ได้แก่ การบอก สอน อธิบาย ชี้แนะ และ
วิจารณ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยใช้
การสอนแนะ (coaching) ซึ่งหมายถึง กระบวนการช่วย
เหลือให้ผู้เรียนสร้างและพัฒนาความสามารถของตนเอง
ทั้งในด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติ โดยมีผู้สอนคอย
ให้ความช่วยเหลือ หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามศักยภาพ กระบวนการเรียน
รู้ การสอนอยู่ภายใต้บรรยากาศของความไว้วางใจ
อบอุ่น เอื้ออาทร ให้กำลังใจ และเชื่อถือซึ่งกันและกัน
อันจะนำมาสู่การเรียนรู้อย่างมีความสุข^๖

นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่มีผลต่อการเรียน
รู้โดยอ้อม ได้แก่ การยอมรับในความรู้สึกและความคิด
เห็นของผู้เรียน ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการเรียน
การสอน ในการเรียนการสอนแบบเดิม (traditional way
of teaching) มักจะไม่สนใจความรู้สึกของผู้เรียนซึ่งเป็น
สิ่งที่ควรปรับปรุงโดยจัดให้มีการเรียนรู้ผ่านการสะท้อน
คิด ให้ผู้เรียนนำการสะท้อนคิดมาใช้ในการใคร่ครวญ
เพื่อให้มองสถานการณ์ด้วยมุมมองใหม่ที่แตกต่างได้
อย่างหลากหลาย เพื่อจะได้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสม
ที่สุด ในขณะที่ศึกษาการปฏิบัติการพยาบาลในคลินิกโดย
ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ การพูด ผู้สอน (อาจารย์ หัวหน้า

หอผู้ป่วย พยาบาลประจำการ) จะต้องให้การสะท้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอด้วยคำพูด และการเขียนตอบ เป็นการเปลี่ยนประสบการณ์ไปเป็นความรู้ทั้งในเชิงความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสะท้อนคิดและสาระที่ได้จากการสะท้อนคิดให้มีความลึกซึ้งเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยตนเอง จากการศึกษาของ ลันด์เบอร์ก¹ ที่ศึกษาจากประสบการณ์ในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาจากการเขียนบันทึกทางคลินิกของนักศึกษาที่บันทึกประสบการณ์การทำงาน หลังจากจบการศึกษาแล้ว 1 ปี พบว่าสาระสำคัญของการปฏิบัติการพยาบาล คือ การดูแล และเชื้ออาหาร และการเสริมสร้างพลังอำนาจ นอกจากนี้จากงานวิจัยของการนำการสะท้อนคิดไปใช้พบว่านักศึกษามีความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลมากขึ้น มองเห็นคุณค่า มีความภาคภูมิใจและยอมรับตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและนำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของการเตรียมตัวนักศึกษาเข้าสู่สังคมวิชาชีพดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะนำแนวคิดของการสอนแนะ การสร้างแรงจูงใจ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบการดูแล เชื้ออาหาร และการสะท้อนคิดมาผสมผสานในการสร้างรูปแบบการสอนในคลินิก เพื่อให้ นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ ทักษะในการตัดสินใจ การติดต่อสื่อสารอย่างเปิดเผย และการสะท้อนคิด อันจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ และปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีคุณภาพ และเพิ่มคุณภาพของการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพิ่มความสามารถของนักศึกษาในการเข้าสู่บทบาทวิชาชีพพยาบาลได้
2. เพิ่มความสามารถของนักศึกษาในการตัดสินใจ การติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความพึงพอใจในการปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับทีมสุขภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

นักศึกษามีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ มีความรับผิดชอบ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ นักศึกษามีความสามารถในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่บทบาทวิชาชีพพยาบาล และผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์และวิธีการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กำลังศึกษาวิชาปฏิบัติการบริหารจัดการการพยาบาลทางคลินิก ณ หอผู้ป่วยอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช ตั้งแต่วันที่ 22 กรกฎาคม 2545 ถึงวันที่ 16 สิงหาคม 2545 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 16 คน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยให้กลุ่มตัวอย่าง 8 คนแรกเป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ส่วนอีก 8 คนหลังเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิด รวมทั้งมีการประเมินกระบวนการสะท้อนคิด ซึ่งเป็นการประเมินพัฒนาการของนักศึกษาเป็นระยะ ๆ โดยประเมินจากข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตของผู้ศึกษาในขณะที่นักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติงานในเวลาที่กำหนด ร่วมกับการอภิปรายชี้แจงเกี่ยวกับแบบบันทึกความคิดและความรู้สึกของนักศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามการประเมินความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา ซึ่งเป็น

การประเมินความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล
ประเมินโดยนักศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของ
นักศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการประเมิน
ความพึงพอใจของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอน
ประเมินโดยนักศึกษา

ส่วนที่ 3 แบบประเมินตนเอง โดยใช้การเขียน
แบบบันทึกความคิดและความรู้สึกของนักศึกษา ซึ่ง
สามารถส่งเสริมการสะท้อนคิดของนักศึกษาได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในแบบสอบถามส่วนที่ 1
และส่วนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ส่วนการ
เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความสามารถในการ

ปฏิบัติการพยาบาลและความพึงพอใจในการจัดการ
เรียนการสอนของนักศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุม วิเคราะห์โดยใช้ independent T - test

ผล

ผลการวิจัย ผลการสอนแนะและการสะท้อน
คิดต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลและ
ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษา
พยาบาล แสดงได้ดังนี้

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่ได้รับ
รับการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิด มี
ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 3.29$, $SD = 0.29$) ส่วนนักศึกษาที่ได้รับการ
เรียนการสอนโดยรูปแบบปกติ มีความสามารถในการ
ปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.90$, SD

ตารางที่ 1. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม

ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล	\bar{X}	SD	ระดับ
กลุ่มทดลอง	3.29	0.29	มาก
กลุ่มควบคุม	2.90	0.28	ปานกลาง

ตารางที่ 2. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม

ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน	\bar{X}	SD	ระดับ
กลุ่มทดลอง	3.26	0.40	มาก
กลุ่มควบคุม	2.84	0.38	ปานกลาง

ตารางที่ 3. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามรายชื่อ

ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1. ในการดูแลผู้ป่วยแต่ละราย ท่านตั้งเป้าหมายในการดูแลและให้การดูแลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีคุณภาพ	3.37	0.51	3.00	0.00
2. ท่านสามารถใช้ความรู้และข้อมูลจากการศึกษามาประกอบการตัดสินใจในการดูแลผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม	3.00	0.00	2.75	0.46
3. ท่านสามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยได้	3.25	0.51	3.50	0.53
4. ท่านสามารถให้การดูแลผู้ป่วยให้มีความสุขสบายทางด้านร่างกายและจิตสังคม โดยเอาใจใส่ทั้งปัญหาทางด้านร่างกายและคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ป่วย	3.37	0.51	2.75	0.46
5. ท่านสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ป่วยรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ป่วยได้	3.25	0.71	3.00	0.53
6. ท่านสามารถริเริ่มการสอนผู้ป่วยและญาติโดยใช้วิธีการสอนแบบใหม่ได้	2.75	0.70	2.37	0.51
7. ท่านสามารถให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดกับผู้ป่วยได้	3.87	0.35	3.12	0.35
8. ท่านสามารถให้การดูแลเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดกับผู้ป่วย เช่น แผลกดทับ	3.50	0.53	2.87	0.35
9. ท่านให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม	3.37	0.51	2.75	0.46
10. ท่านสามารถติดต่อประสานงานกับทีมสุขภาพได้อย่างเหมาะสม	3.00	0.53	2.62	0.74
11. ท่านสามารถประเมินผลการให้การพยาบาลและวางแผนการดูแลผู้ป่วยได้อย่างต่อเนื่อง	3.00	0.00	2.75	0.46
12. ท่านมีความตระหนักถึงความเป็นบุคคล และให้ความเคารพในศักดิ์ศรีของผู้ป่วย	3.75	0.70	3.00	0.53
13. ท่านมีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย	3.00	0.00	2.75	0.46
14. ท่านมีความรับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับมอบหมาย	3.50	0.53	3.25	0.46
15. ท่านมีความเข้มแข็งและอดทนต่อการทำงานในหอผู้ป่วย	3.37	0.51	3.00	0.53
16. ท่านแสดงความมีน้ำใจ และให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในการทำงานเป็นทีม	3.50	0.53	3.25	0.46
17. ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	3.12	0.64	2.62	0.51

ตารางที่ 4. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามรายข้อความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน

ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1. ท่านมีความพึงพอใจกับโปรแกรมการเตรียมพร้อมของนักศึกษา ก่อนขึ้นปฏิบัติงาน	3.00	0.53	2.75	0.46
2. ท่านมีความคิดเห็นว่าการฝึกปฏิบัติงานคลินิกมีประโยชน์กับท่าน	3.50	0.53	3.12	0.35
3. การฝึกปฏิบัติงานคลินิกช่วยให้ท่านมีความพอใจในการดูแลผู้ป่วย	3.25	0.70	2.62	0.51
4. ท่านมีความพึงพอใจกับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากพยาบาลบนหอผู้ป่วยในการฝึกปฏิบัติงาน	3.62	0.51	2.87	0.64
5. ท่านมีความพึงพอใจกับความช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาและคำแนะนำจากอาจารย์พยาบาล	3.50	0.75	3.12	0.64
6. ท่านมีความพึงพอใจกับการดูแลและเอาใจใส่ที่ได้รับจากอาจารย์พยาบาล ในขณะที่ฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย	3.37	0.74	2.75	0.70
7. ท่านมีความรู้สึกว่าการขึ้นฝึกปฏิบัติงานครั้งนี้ท่านได้มีการเตรียมตัวในการเรียน	2.87	0.64	2.50	0.75
8. ท่านมีความพึงพอใจที่อาจารย์ได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งประโยชน์ในการฝึกปฏิบัติงาน	3.12	0.64	2.75	0.70
9. ท่านคิดว่าในการฝึกปฏิบัติงานครั้งนี้ท่านได้พบปัญหาและอุปสรรคในการเรียน	2.50	0.75	2.62	0.74
10. ท่านคิดว่าท่านมีความพึงพอใจกับการที่อาจารย์พยาบาลมีความตั้งใจและให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับท่าน	3.25	0.70	3.00	0.75
11. ท่านคิดว่าโปรแกรมการเตรียมตัวปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยครั้งนี้ช่วยให้ท่านมีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน	3.37	0.51	2.75	0.46
12. ท่านคิดว่าคำแนะนำของอาจารย์ช่วยให้ท่านมีความสามารถในการแก้ปัญหาและให้การพยาบาลผู้ป่วย	3.37	0.51	3.00	0.53
13. ท่านมีความพึงพอใจกับการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและทำงานร่วมกับทีมสุขภาพและเพื่อนร่วมงาน	3.37	0.51	2.75	0.70
14. ท่านมีความพึงพอใจที่มีโอกาสได้ร่วมตั้งเป้าหมายและมีส่วนร่วมกับอาจารย์พยาบาลในการวางแผนการดูแลผู้ป่วย	3.25	0.70	2.62	0.51
15. การฝึกปฏิบัติงานครั้งนี้ช่วยให้ท่านมีความรู้สึกถึงความมีคุณค่าในตนเอง	3.50	0.53	2.87	0.64
16. ท่านคิดว่าท่านมีความกังวลกับบรรยากาศในการฝึกปฏิบัติงานครั้งนี้	2.62	0.51	2.37	0.74
17. ในการฝึกปฏิบัติงานครั้งนี้อาจารย์ได้ช่วยให้ท่านเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	3.12	0.83	3.00	0.75
18. ท่านมีความภาคภูมิใจกับการให้การดูแลผู้ป่วย	3.50	0.53	2.75	0.70
19. ท่านสามารถปรับตัวกับการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยได้	3.37	0.51	3.00	0.75
20. การเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติงานครั้งนี้ช่วยให้ท่านได้สะท้อนความคิดด้วยตนเอง	3.25	0.46	3.00	0.53
21. ท่านสามารถรู้จักและเข้าใจตนเองจากการฝึกปฏิบัติงาน	3.50	0.53	3.25	0.46
22. ท่านสามารถรู้จักและเข้าใจผู้ร่วมงานจากการฝึกปฏิบัติงานครั้งนี้	3.50	0.53	3.15	0.35

= 0.28) จากตารางที่ 2 นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิด มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$, $SD = 0.40$) ส่วนนักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนโดยรูปแบบปกติ มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, $SD = 0.38$)

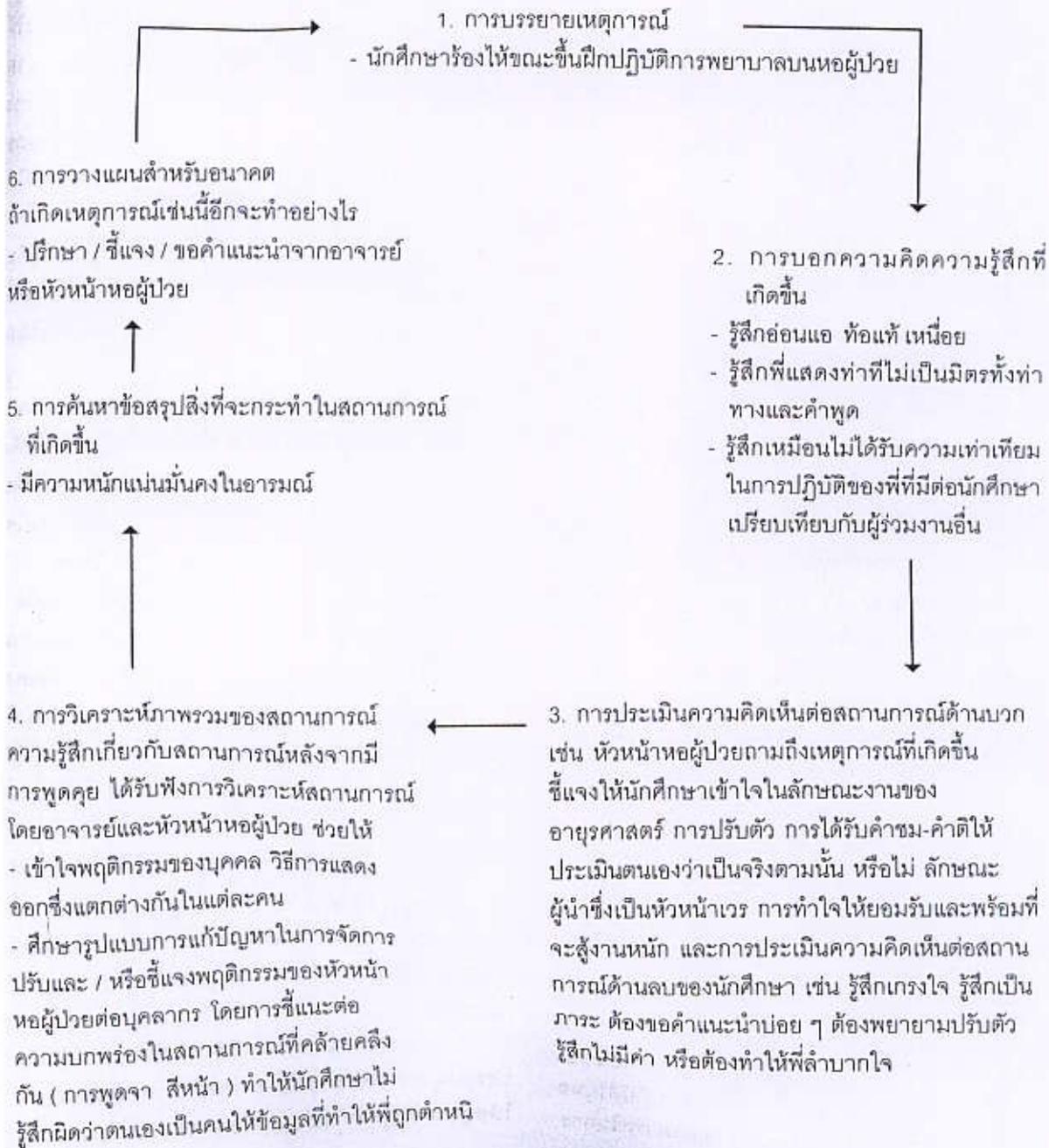
จากตารางที่ 3 และ 4 เมื่อพิจารณาตามรายข้อ จะพบว่าคะแนนสูงสุดของความสามารในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิด คือความสามารถในการให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดกับผู้ป่วยได้ ($\bar{X} = 3.87$, $SD = 0.35$) ส่วนนักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนโดยรูปแบบปกติ คะแนนสูงสุดของความสามารในการปฏิบัติการพยาบาล คือความรับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 3.25$, $SD = 0.46$) คะแนนสูงสุดของความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิด คือความพึงพอใจกับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากพยาบาลบนหอผู้ป่วยในการฝึกปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.62$, $SD = 0.51$) ส่วนนักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนโดยรูปแบบปกติ คะแนนสูงสุดของความพึงพอใจของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนคือเรื่องรู้จักและเข้าใจตนเองจากการฝึกปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.25$, $SD = 0.46$)

วิจารณ์

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิด ทำให้นักศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักศึกษที่ได้รับการสอนแนะและการสะท้อนคิด พบว่านักศึกษสามารถปรับตัวเข้ากับการ

ปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยได้ดี มีความสุขกับการทำงาน ได้ระบายความรู้สึกต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาในการทำงาน สำหรับแบบบันทึกความคิดและความรู้สึกของนักศึกษานักศึกษามีโอกาสที่จะนำความคิดเห็นและความรู้สึกต่างๆ มาพูดคุยกับอาจารย์ประจำหอผู้ป่วยซึ่งทำให้อาจารย์ได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานให้โอกาสกับนักศึกษาในการฝึกคิด ฝึกการตัดสินใจ เป็นการสะท้อนคิดโดยมีบุคคลที่มีประสบการณ์มากกว่ารับฟัง เพื่อให้นักศึกษาได้มองสถานการณ์ในมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น รวมทั้งส่งผลถึงความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษา ช่วยให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลด้วยความมั่นใจ กล้าคิด กล้าทำมากขึ้น และได้ตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง ซึ่งตรงกับผลการวิจัยที่ว่า นักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิดมีค่าเฉลี่ยของความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษาสามารถคำนึงถึงความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดกับผู้ป่วยได้มากที่สุด นอกจากนั้นนักศึกษายังได้พูดคุยกับอาจารย์โดยไม่ต้องวิตกกังวลว่าเพื่อนในกลุ่มจะทราบปัญหาบางปัญหาของตนเอง สำหรับหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ได้เข้าร่วมโครงการก็มีความใกล้ชิดกับนักศึกษามากขึ้น ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน จะเป็นผู้ประสานระหว่างพยาบาลประจำการกับนักศึกษา ช่วยให้นักศึกษารู้สึกว่าพยาบาลประจำการมีความสนใจและห่วงใยนักศึกษามากขึ้น และช่วยลดช่องว่าง รวมทั้งมีการปรับตัวเข้าหากันระหว่างพยาบาลประจำการกับนักศึกษา

ในด้านความพึงพอใจของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการสอนแนะและการสะท้อนคิด มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยรูปแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่าง

แผนภูมิที่ 1. แสดงผลการสะท้อนคิดของนักศึกษาจากแบบบันทึกความคิดและความรู้สึกของนักศึกษา (clinical log)

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากพื้นฐานของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มไม่มีโอกาสเลือกหอผู้ป่วยที่ขึ้นฝึกปฏิบัติ และจากการสัมภาษณ์นักศึกษา พบว่านักศึกษามีความวิตกกังวลก่อนการขึ้นปฏิบัติบนหอผู้ป่วย เนื่องจากเป็นหอผู้ป่วยหนัก ต้องเตรียมตัวและความรู้ค่อนข้างมากก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ และนักศึกษาบางคนได้ทราบข้อมูลจากนักศึกษารุ่นพี่ว่าพยาบาลประจำการในหอผู้ป่วยหนักมีความคาดหวังในความสามารถของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ค่อนข้างสูง คือคาดหวังว่านักศึกษาที่ขึ้นฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยอายุรศาสตร์จะต้องมีความรู้เรื่องโรคต่าง ๆ มาก และต้องปฏิบัติกรพยาบาลได้คล่องแคล่ว นอกจากนี้นักศึกษาบางคนที่เคยขึ้นฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยอายุรศาสตร์ตอนชั้นปีที่ 3 จะทราบว่ากรปฏิบัติงานพยาบาลในหอผู้ป่วยอายุรศาสตร์เป็นอย่างไร ทำให้ไม่ค่อยมีความพึงพอใจในการขึ้นฝึกปฏิบัติตอนชั้นปีที่ 4 รวมทั้งอาจารย์ประจำหอผู้ป่วยก็ต้องการฝึกให้นักศึกษารู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น จึงไม่ได้ขึ้นดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดเหมือนตอนนักศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุให้นักศึกษาที่ได้รับการสอนแนะและการสะท้อนคิดมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกับนักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนแบบปกติ

ข้อเสนอแนะ

ด้านการทำวิจัยและการฝึกปฏิบัติการพยาบาล

1. ควรทำการวิจัยเรื่องผลการสอนแนะและการสะท้อนคิดต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลและความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลในชั้นปีที่ 2, 3 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มความสามารถในการ

ตัดสินใจ การปรับตัว การติดต่อสื่อสารของนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 กับบุคลากรในทีมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้นักศึกษามากขึ้นก่อนที่จะขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลในชั้นปีที่ 4 ซึ่งจะช่วยลดความเครียดและความกลัวของนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจหรือมีความสุขที่จะขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยมากขึ้น และจะส่งผลให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพ

2. ควรปรับเครื่องมือแบบสอบถามโดยเพิ่มข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ผลการเรียน ความรู้สึกรู้สีกหรือทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการอภิปรายผล

3. ควรปรับข้อคำถามในแบบบันทึกความคิดและความรู้สึกของนักศึกษา (clinical log) จากข้อดี-ข้อเสีย เป็นสิ่งที่ควรปรับปรุงหรือสิ่งที่ต้องพัฒนา เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระในการคิดหรือตัดสินใจว่าตนเองจะต้องปรับปรุงหรือพัฒนาในส่วนใดบ้าง

ด้านการจัดการศึกษาและการปฏิบัติการพยาบาล

1. อาจารย์ประจำหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการควรปรับความคิดและพฤติกรรมกรแสดงออกต่อนักศึกษาโดยมีความเข้าใจในตัวนักศึกษาให้มากขึ้น เพื่อลดความวิตกกังวล ความเครียด ความกลัวของนักศึกษาขณะขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย

2. ถ้านักศึกษามีปัญหา อาจารย์ประจำหอผู้ป่วยหรือหัวหน้าหอผู้ป่วยควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาปรึกษาหรือขอคำแนะนำได้ตลอดเวลา เพื่อให้นักศึกษามีแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ

3. ควรนำผลการวิจัยในเรื่องนี้มาใช้ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติและจัดให้อยู่ในหลักสูตรกรเรียนการสอนของวิชาชีพพยาบาล

เอกสารอ้างอิง

1. Rooda LA, Nardi DA. A curriculum self-study of writing assignments and reflective practice in nursing education. *Nurs Educ* 1999; 38: 333-35.
2. Calson-Catalano J. Empowering nurses for professional practice. *Nurs Outlook* 1992; 40: 139-42.
3. Gray M, Smith LN. The professional socialization of diploma of higher education in nursing students (project 2000) : A longitudinal qualitative study. *Adv Nurs* 1999; 29: 639-47.
4. Hawks JH. Empowerment in nursing education: Concept analysis and application to philosophy, learning and instruction. *Adv Nurs* 1992; 17: 609-18.
5. Clarke EB, Spross JA. Expert coaching and guidance. In: Hamri AB, Spross JA, Hamson CM, eds. Pennsylvania : W.B. Saunder, 1996: 139-64.

บรรณานุกรม

1. กนกนุช ชื่นเลิศสกุล. การเรียนรู้โดยผ่านการสะท้อนคิด : การศึกษาการปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี. 2544; 2: (พฤษภาคม- สิงหาคม), 35-48.
2. อรุณี ลำเกาทอง. การเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของครูประถมศึกษาโดยใช้กระบวนการฝึกอบรมแบบเน้นการสอนแนะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
3. Carter JH. Coaching nurses effectively. *Nursing* 1992; 10: 109-17.
4. Grealish L. The skill of coach are on essential element in clinical learning. *Nurs Educ* 2000; 39: 231-33.
5. Lewis FM, Zahlis EH. The nursing as coach : A conceptual framework for clinical practice. *Oncol Nurs Forum* 1997; 24: 1695-702.